

Rapport från seminarium

Förnekad, förminskad och förskjuten – jämställdhets- och mångfaldsarbete på konstområdet

Museum Anna Nordlander arrangerade den 16 april ett seminarium på detta tema. Ett trettiotal deltagare hade mött upp från konstinstitutioner i Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå. Seminariet är en aktivitet som uppfyller MANs målsättning – att med konsten som utgångspunkt ifrågasätta normer och reflektera över frågor om kön och identitet. Pågående utställning på MAN, *Cross the line*, av tre kvinnor verksamma i Skellefteå; Paulina Holmgren, fotograf, Irja Berntson, journalist och Evelina Nilsson, illustratör, speglar i text och bild ett antal vittnesmål ur den stora #Metoo-körens.

Seminarieledare var Vanja Hermele, genusvetare och journalist, med engagemang i genusfrågor inom de olika konstområdena. För KROs räkning skrev hon 2009 rapporten *Konsten – så funkar det (inte)*. Vanjas upplägg för dagen var föreläsning, workshop och redovisning + diskussion.

Prefixet *För* i rubriken: För-nekad, För-minskad, För-skjuten, ger mig en bild, ett bygge av en barrikad, där de som utsätts för information och kritik när det gäller jämställdhet och mångfald, mobiliserar sitt försvar för att slippa förändra sig själva och de institutioner de företräder. Ett näraliggande exempel är Svenska Akademin, som i krigiska termer motarbetat det reformarbete som den avsatta ständiga sekreteraren Sara Danius inledde, efter avslöjandet av sextrakasserier inom akademien.

Vanjas tes är att vi måste intressera oss för försvarets olika dimensioner för att kunna analysera sprickorna, för att utnyttja dessa för att komma vidare i ett förändringsarbete. När kritik framförts, exempelvis till Moderna Museet, angående visning av konst utförd av kvinnor respektive män, uppstår ett massivt försvar. Man förnekar fakta. Man förminskar problematiken. Man försvårar transparensen. Förmörkar. Förlöjligar. Förklarar. Med statistik kan man visa att kvinnor och män exponeras i relativt lika omfattning, medan verkligheten är att många män visas i stora separatutställningar och många kvinnliga konstnärer visas i små utställningar som *unga lovande*.

Statliga institutioner har uppdrag att jämställdhets- och mångfaldsintegrera verksamheterna. Vanja påpekar att arbetet måste ha, såväl en kvantitativ som en kvalitativ dimension. Hur ser villkoren ut för kvinnor och män, förväntningarna och möjligheterna?

Hur bevakas frågorna inom mångfaldsperspektivet?

Vanja menar att ett vanligt försvarsargument är: *vi är ingen vanlig organisation, inga vanliga människor*. Fenomenet kallar hon exceptionalism. Problemet är bara att, inte endast konstområdet utan de flesta arbetsområden anser sig vara exceptionella och skulle på så sätt ha alibi för att slippa förändras. Förnekelsen lyder – *inte här, inte vi*. Förskjutning, menar Vanja, är att referera till tidigare epoker, då det verkligen rådde ett förtryck. Också att förlägga problemen på de underrepresenterade grupperna själva, så kallad *victimblaming* – *wrong issues, wrong methods* – *wrong places* – kvinnorna får helt enkelt skylla sig själva.

Och då är vi inne på kvalitetsbegreppet. Som kan användas lite hur som helst för att förtrycka och exkludera enskilda eller grupper, ett pseudoneutralt begrepp som följer en dominant tradition, svår att tränga igenom.

VOLYM

Sammanfattningsvis menar Vanja att försvararen upprätthåller en ojämn maktfördelning som i sin tur möjliggör diskriminering som leder till att den ojämna maktfördelningen förstärks. En cirkulär maktspiral som cementerar den rådande könsmaktsordningen.

Vanja är lösningsorienterad. I en workshop får vi angripa problem i vår vardag och diskutera möjliga lösningar. Vi kan konstatera att många av oss är så kallade gatekeepers, det vill säga vi har möjlighet att öppna upp för underrepresenterade grupper. Det krävs tid för kunskapsinhämtning och diskussion. En möjlighet är att använda sig av referensgrupper på områden där man saknar kunskap. Klarlägga ansvarsfördelning såväl på jobbet som i hemmet. Tydliggöra privilegier. Uppmärksamma vänskapskorruption, att lika väljer lika. Viktigt att all personal känner sig inkluderad på en arbetsplats. Det bidrar till en platt organisation som försvårar maktutövning.

Att kvalitetsbegreppet återtas och omdefinieras.

Att vi åstadkommer Normattack – utmanar rådande normer med frågor till oss själva och omgivningen: Vad är det som gör att vi värderar något lågt? Utmana! Ifrågasätta! En offensiv hållning som skapar sprickor, river barrikader. Bastionen Svenska Akademin utsätts i dagarna för just sådana attacker från kvinnor och män inom kultursektorn och politiken, kvinnor och män som har förstått att tiden gått ifrån den gamla könsmaktsordningen.

Text och foto: Gunilla Samberg

Volym 2018-04-21